पञ्चमः पाठः

सञ्जय उवाच ।

पाठप्रवेशः

पूर्वस्मिन् पाठे कालिदासमहाकवेः महाकाव्याद् उद्धृतान् कांश्चन श्लोकान् वयम् अपठाम खलु ? तत्र नवरसेषु को रसः वर्तते ? स्वयंवरस्य वर्णनया अत्र शृङ्गार एव मुख्यो रसः। अन्ये कति रसाः सन्ति ? तेषु रसेषु भवताम् इष्टतमः रसः कः ? तस्य कारणं किम् ?

आमुखम्

संस्कृतसाहित्येभ्यः बहूनि काव्यरत्नानि स्वीकृत्य एव कैरलीसाहित्यं तस्य बाल्यदशायां समृद्धम् अभवत् । तथा कालिदासादीनां काव्येभ्यः बहवः केरलीयकवयः अनेकान् श्लोकान् यथासन्दर्भं स्वीकृतवन्तः । तेषु हास्यरसप्रधानान् अंशान् स्वीकृत्य समर्थया रीत्या प्रयुक्तवानस्ति सञ्जयः। सरसकवेः तोलस्य, महाकवेः कुञ्चन् नम्ब्यार् महाशयस्य च मार्गमवलम्ब्य संस्कृतसाहित्यस्यापि साहाय्येन सञ्जयः विविधाभिः हास्यरचनाभिः समाजिकविमर्शनम् अकरोत् । तस्य महात्मनः लघुजीवनचरितमेव अत्र पठामो वयम् ।

हास्यकणिका-1 हास्यकणिका-2

सञ्जय उवाच

"संस्कृतमहाकवयः हास्यचित्रणे प्रायेण विमुखाः भवन्ति इति केचिन्मन्यन्ते । अभिमतोऽयं पूर्णतया सत्यं न भवति । महाकविः कालिदासोऽपि बहुप्रकारेण हसितवान् इति वस्तुतां तस्य महाकाव्येभ्यो द्रष्टुं शक्यते । स्वकीयासु कृतिषु स महाकविः अतिसूक्ष्मतया प्रयोगचारुतया बहुत्र हास्यप्रयोगम् अकरोत् । बाह्यदर्शने प्रसन्नपूर्णेष्वपि तस्य काव्यप्रवाहेषु अतिगम्भीराः विकारगर्त्ताश्च सन्ति"।

"विकारशीलानां जीवितं दुःखभूयिष्ठं भवति। विचारशीलानां तु जीवितम् आनन्दपूर्णं च भवति" इति वदन् सञ्जयः साहित्यविचारेणैव जीवितं निनाय। पुत्रकलत्रयोः अकालमृत्युं, राजयक्ष्मणा तेन अनुभूयमानम् आत्मक्लेशञ्च नितरां विस्मृत्य हास्यरसप्रधानाभिः रचनाभिः सः अनुवाचकान् बहुप्रकारेण हासयति स्म । समाजे वर्तमानानि अनौचित्यानि निरीक्ष्य तानि स्वतूलिकया निशितरूपेण विमृश्य स्वयम् अहसच्च ।

संस्कृतम्, मलयालम्, आङ्गलेयम् इत्यादिषु भाषासु निष्णातः आसीदयं महात्मा । कञ्चित्कालं पालक्काट् विक्टोरिया कोलेज्, मलबार् क्रिस्त्यन् कोलेज् इत्येतयोः महाविद्यालययोः आङ्गलभाषाध्यापकवृत्तिं निनाय । तस्मिन् समये षेक्स्पियर् महाकवेः

ओथल्लो नाम नाटकस्य कैरलीविवर्तनं कृतवान् । भगवद्गीता, ज्योतिषम् इत्यादिषु अतीवतत्परोऽयं तेषां पठने निमग्नः सन् तेषु सविशेषज्ञानं सम्पादितवान् । "सञ्जयन्" इति तूलिकानाम स्वीकृत्य पश्चात् प्रसिद्धस्य तस्य यथार्थनाम माणिक्कोत्त् रामुण्णि नायर् (एम् आर् नायर्) इत्यस्ति। केरलपत्रिका, सञ्जयन्, विश्वरूपम् इत्येतासां पत्रिकाणां सम्पादकत्वेन सः प्रख्यातः अभवत् । हास्याञ्जलिः, आद्योपहारः, सञ्जयन् (६ भागाः), साहित्यनिकषः इत्येताः अस्य प्रधानकृतयः । कुञ्चन् नम्ब्यार् महाशयस्य अनन्तरं संस्कृतस्यापि साहाय्येन सर्वान् निरन्तरं सः हासयति स्म। त्रिचत्वारिंशदधिकैकोनविंशतिशततमे (१९४३) वर्षे स्वस्य चत्वारिंशे वयसि स हास्यप्रियः हास्यरसिकानां सर्वेषां नेत्राणि अश्रुभिः सम्पूर्य इतः निरगात्।

सञ्जयन्

नाम	-	एम् आर् नायर् (माणिक्कोत्त् रामुण्णि नायर्)
तूलिकानाम	-	सञ्जयन्
जन्म	-	१९०३ जूण् १३
जन्मस्थलम्	-	तलश्शेरि
पितरौ	-	माटाविल् कुञ्ञिरामन् वैद्यर् , माणिक्कोत्त् पारु अम्मा।
वृत्तिः	-	अध्यापकः, सम्पादकः, हास्यसाहित्यकारः, साहित्यनिरूपकः।
प्रधानकृतयः	-	हास्याञ्जलिः, आद्योपहारः, सञ्जयन्(६ भागाः), साहित्यनिकषः।
मृत्युः	-	१९४३ सेप्तंबर् १३

पदच्छेदः

केचिन्मन्यन्ते	-	केचित् + मन्यन्ते।
साहित्यविचारेणैव	-	साहित्यविचारेण + एव।
आसीदयम्	-	आसीत् + अयम्।
अतीवतत्परोऽयम्	-	आतीवतत्परः + अयम्।

विग्रहः

दुःखभूयिष्ठम्	-	अतिशयेन बहुः भूयिष्ठम् ,दुःखैः भूयिष्ठम्।
पुत्रकलत्रयोः	-	पुत्रः च कलत्रं च पुत्रकलत्रे, तयोः।
आत्मक्लेशम्	-	आत्मनः क्लेशः आत्मक्लेशः, तम्।
राजयक्ष्मणा	-	यक्ष्मणां राजा राजयक्ष्मा, तेन।

पठनप्रवर्तनानि

साहित्यकाराणां तूलिकानामानि कोष्ठकात् विविच्य लिखतु।

(कोविलन्, सञ्जयन्, विलासिनी, मालि, केसरी, उरूब्, सुमङ्गला)

उदा - माणिक्कोत्त् रामुण्णि नायर्	-	**<u>सञ्जयन्।</u>**
पि. सि. कुट्टिकृष्णन्	-	............................।
वेङ्ङयिल् कुञ्ञिरामन् नायनार्	-	............................।
माधवन् नायर्	-	............................।
एम्. के. मेनोन्	-	............................।
वि. वि. अय्यप्पन्	-	............................।
लीला नम्पूतिरिप्पाट्	-	............................।

श्रद्धेयः अंशः

चयनसामर्थ्यम्।

पाठभागं पठित्वा सञ्जयस्य जीवनचरितं लिखतु।

श्रद्धेयौ अंशौ

आशयव्यक्तता , भाषाशुद्धिः।

जीवनचरितरूपरेखां लिखतु ।

जीवनचरितम् ।

केरलीयहास्यसाहित्यकारेषु अन्यतमोऽस्ति ई. वि. कृष्णप्पिल्ला । अभिनेता, विमर्शकः, अभिभाषकः, सामाजिकः लेखकः इति वैविध्यपूर्णेषु मण्डलेषु स प्रसिद्धः अभवत् । सामाजिकविमर्शनावसरे 'त्रिलोकसञ्चारी' इति तूलिकाभिधा तेन स्वीकृता । सः कोल्लं जिल्लायां शास्तांकोट्टा देशे १८९४ सेप्तम्बर् मासस्य १४ तमे दिने अजायत । कुन्नत्तूर् पप्पु पिल्ला, इञ्चक्काट् वीट्टिल् कल्याणियम्मा च तस्य पितरौ । सीतालक्ष्मी, राजा केशवदासन्, इरविक्कुट्टि पिल्ला, रामराजाभिषेकम्, तिलोत्तमा इत्यादयः अस्य महाशयस्य प्रधानकृतयः भवन्ति । प्रसिद्धः हास्याभिनेता परेतः अटूर् भासिमहाशयः अस्य पुत्रोऽस्ति । १९३८ मार्च् ३० तमे दिने सः निर्यातोऽभवत् ।

जीवनसूचिका

नाम	-	.... ।
जननम्	-	.... ।
पितरौ	-	.... ।
प्रवर्त्तनमण्डलम्	-	.... ।
तूलिकानाम	-	.... ।
प्रधानकृतयः	-	.... ।
मृत्युः	-	.... ।

श्रद्धेयः अंशः

आशयावगमनम् ।

उदाहरणानुसारं संख्याः अक्षररूपेण लिखतु ।

१९८४	-	**चतुरशीत्यधिक एकोनविंशति शतम् । / चतुरशीत्यधिक नवशतोत्तरसहस्रम् ।**
१९४७	-	.... ।

१९५६ - .... ।

२०१४ - .... ।

२०२५ - .... ।

श्रद्धेयौ अंशौ

संख्यायाः स्थानक्रमावबोधः ।

उचितरूपेण परिवर्तनम् ।

प्रसिद्धानां केषाञ्चन साहित्यकाराणां चित्रं संयोज्य वीडियो/सम्पुटं रचयतु ।

श्रद्धेयाः अंशाः

उचितानां चित्राणां स्वीकरणम् ।

लघुविवरणम् ।

क्रमीकरणौचित्यम् ।

क्रियापदपरिचयः

मन्यन्ते - मन ज्ञाने आत्मनेपदी लट् प्र.पु.ब.व ।
मन्यते - मन्येते - मन्यन्ते ।

अकरोत्- डुकृञ् करणे उभयपदी परस्मैपदे लङ् प्र.पु.ए.व ।
अकरोत् - अकुरुताम् - अकुर्वन् ।

निनाय - णीञ् प्रापणे उभयपदी परस्मैपदे लिट् प्र.पु.ए.व ।
निनाय - निन्यतुः - निन्युः ।

अहसत् - हस् हसने परस्मैपदी लङ् प्र.पु.ए.व ।
अहसत् - अहसताम् - अहसन् ।

निरगात् - निर् उपसर्गपूर्वक इण् गतौ परस्मैपदी लुङ् प्र.पु.ए.व ।
निरगात् - निरगाताम् - निरगुः ।

साहित्यग्रन्थेभ्यः चलचित्रनाटकादिभ्यश्च आकर्षणीयाः हास्यकणिकाः सम्पाद्य संस्कृतभाषया विलिख्य कक्षायां प्रदर्शयतु ।

शब्दकोशः

संस्कृतम्	संस्कृतम्	कैरली	कन्नडा	आङ्गलम्
अनवद्यम्	निर्दोषम्	കുറ്റമറ്റത്	ದೋಷರಹಿತ	Flawless
अरविन्दम्	कमलम्	താമര	ಕಮಲ	The lotus
अट्टः	निरीक्षणालयः	കാവൽമാടം	ಕಾವಲುಗೋಪುರ	Watchtower
कलत्रम्	पत्नी	ഭാര്യ	ಹೆಂಡತಿ	Wife
काञ्चनम्	सुवर्णम्	സ്വർണ്ണം	ಚಿನ್ನ	Gold
गर्दभः	खरः	കഴുത	ಕತ್ತೆ	Donkey
तदीयः	तस्य अयम्	അവന്റെത്	ಅವನ	His
नक्षत्रनाथः	चन्द्रः	ചന്ദ്രൻ	ಚಂದ್ರ	The moon
निमग्नः	निष्णातः	മുഴുകിയവൻ	ಮುಳುಗಿದವ	Immersed
पतिंवरा	स्वयंवरसन्नद्धा	വധു	ವಧು	Bride
प्रख्यातः	प्रसिद्धः	പ്രസിദ്ധൻ	ಪ್ರಸಿದ್ಧ	Famous
रजकः	वस्त्रप्रक्षालकः	വസ്ത്രംകഴുകുന്നവൻ	ಅಗಸ	The washer man
राजयक्ष्मा	क्षयरोगः	ക്ഷയരോഗം	ಕ್ಷಯರೋಗ	Tuberculosis
सहकारः	आम्रवृक्षः	തേൻ മാവ്	ಮಾವಿನ ಮರ	Mango tree
स्वसा	सोदरी	സഹോദരി	ಸಹೋದರಿ	Sister
सम्पादकः	संशोधकः	എഡിറ്റർ	ಸಂಪಾದಕ	Editor